

PREDLOG

**PLATFORMA
ZA SPAŠAVANJE I RESTRUKTURIRANJE
INSTITUTA ZA FIZIKALNU MEDICINU,
REHABILITACIJU I REUMATOLOGIJU „DR SIMO MILOŠEVIĆ“ AD IGALO**

Podgorica, maj 2024. godine

REZIME

Prethodni koraci

I Riješiti imovinsko-pravne odnose sa manjinskim akcionarima.

II Ministarstvo finansija da obavijesti Agenciju za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: AZZK) da nije prenijeta državna pomoć Institutu u iznosu od 1,366,113.32 eura (po osnovu Ugovora o načinu izmirenja dijela međusobnih obaveza, zaključenog dana 29.09.2023. godine, između Agencije za osiguranje depozita iz Beograda, Republika Srbija, Jugobanka AD Beograd u stečaju i Crne Gore - Ministarstva finansija i da nije potrebno izvršiti povraćaj na teret Instituta (Rješenje AZZK Broj: UPI-01-430/23-79/21 od dana 15.03.2024. godine kojim je naložen povraćaj tog iznosa).

III Odvojiti (organizaciono i finansijski) dio Instituta koji zbrinjava pacijente FZOCC od komercijalnog dijela Instituta. Moguće je da taj dio Instituta bude dio sistema državnih bolnica (po modelu Bolnice Meljine). Ukoliko Institut ostaje van sistema državnih bolnica utvrditi realnu i pravičnu naknadu za usluge od opšteg ekonomskog interesa (do 15 mil Eur godišnje je dozvoljeno da Institut dobije bez ocjene AZZK). Uzeti u obzir kolika je realna cijena koštanja bolničkog dana FZOCC, kao i ostali operativni i investicioni troškovi. Ovo znači da se uspostavlja dvojno računovodstvo i tako se omogućava finansiranje Instituta dok ne počne postupak spašavanja, odnosno postupak restrukturiranja.

IV Pripremiti poziv za izbor konsultanta za izradu Plana restrukturiranja Instituta.

V Država (i ostali akcionari – dakle, *svi vlasnici*) će moći da učestvuju u troškovima restrukturiranja u ukupnom iznosu ne većem od 50%. Ostali dio se obazbjedjuje na tržištu kapitala (što je često nerealno, jer sama činjenica da se radi u privrednom društvu u poteškoćama sprečava komercijalne banke da odobre kredit). Jedna od mogućnosti je da Institut prodajom sopstvene imovine obezbijedi učešće u troškovima restrukturiranja. U praksi je čest slučaj da se pojavi investitor. Dozvoljeno je sve što isključuje elemente državne pomoći, ali je izuzetno važno znati ko i u kolikom iznosu učestvuje u troškovima restrukturiranja, jer nije moguće započeti izradu plana restrukturiranja, dok se ne obezbijedi kapital, ili investitor.

VI Pokušati pregovore sa Agencijom za osiguranje depozita i ponuditi da se dug kompenzuje kroz prijem srbijanskih pacijenata u Institut.

Postupak spašavanja i restrukturiranja

Postupak spašavanja je brza i jednokratna pomoć, u trajanju ne dužem od šest mjeseci, u iznosu do 10 miliona eura, radi prevazilaženja perioda do restrukturiranja. Plan spašavanja je osnova za izradu plana restrukturiranja, tako da, već u toj fazi, treba imati viziju budućeg plana restrukturiranja.

Postupak restrukturiranja traje do tri godine, s tim što praćenje i izvještavanje AZZK traje do pet godina. Plan restrukturiranja (koji se izrađuje i do šest mjeseci) podrazumijeva jasan vlasnički odnos i spremnost svih akcionara da se uđe u ovaj postupak. Pomoć za restrukturiranje se, sa stanovišta državne pomoći, smatra najrazornijom po konkurenciju, pa je iz tog razloga, ovu pomoć moguće dodijeliti samo jednom u deset godina. Izuzetno je važno utvrditi tačan iznos sredstava potrebnih za restrukturiranje, jer eventualne, buduće finansijske poteškoće Instituta, isključuju mogućnost bilo kakve dodjele državne pomoći, sve do isteka roka od deset godina.

Država (i ostali akcionari – dakle, svi vlasnici) će moći da učestvuju u troškovima restrukturiranja u ukupnom iznosu ne većem od 50%. Ostali dio se obazbjedjuje na tržištu kapitala (što je često nerealno, jer sama činjenica da se radi u privrednom društvu u poteškoćama sprečava komercijalne banke da odobre kredit). Jedna od mogućnosti je da Institut prodajom sopstvene imovine obezbijedi učešće u troškovima restrukturiranja. U praksi je čest slučaj da se pojavi investitor. Dozvoljeno je sve što isključuje elemente državne pomoći, ali je izuzetno važno znati ko i u kolikom iznosu učestvuje u troškovima restrukturiranja, jer nije moguće započeti izradu plana restrukturiranja, dok se ne obezbijedi kapital, ili investitor.

Restrukturiranje predviđa gašenje i/ili prodaju djelova koji dovode do gubitka, mada se zaključuje da finansijske poteškoće proizilaze iz nerealno niske cijene po kojoj Institut zbrinjava pacijente iz redovnog zdravstvenog osiguranja, a ne zbog toga što neki djelovi Instituta posluju negativno.

Prodaja imovine, otpis dugova i napuštanje djelatnosti koje ostvaruju gubitke, koji bi u svakom slučaju bili potrebni da bi se ponovo uspostavila održivost, u načelu se ne smatraju dovoljnim za rješavanje narušavanja konkurencije, već se, kao ustupak konkurenciji traži i napuštanje jednog (manjeg) dijela isplative djelatnosti.

I UVOD

Institut za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju „dr Simo Milošević“ AD Igalo (u daljem tekstu „Institut“) uživa međunarodnu reputaciju za zbrinjavanje pacijenata sa širokim spektrom zdravstvenih problema iz oblasti reumatoloških, kardioloških, neuroloških, pulmoloških i ortopedskih bolesti. Zahvaljujući prirodnom ljekovitom blatu, Igalo se razvilo u jedno od najvećih peloidnih lječilišta u Evropi. Institut, kao jedinstven spoj hotela i zdravstveno-rehabilitacionog centra, uz pomoć neinvazivnih metoda i kroz iskusnu primjenu prirodnih faktora (ljekovito blato, mineralna voda, blaga mediteranska klima) obezbijeduje različite tretmane uključujući hidroterapiju, balneoterapiju, elektroterapiju talasoterapiju i druge personalizovane programe kinezi terapije.

Pri Institutu je 1976. godine osnovana Viša fizioterapeutska škola, koja je 2004. godine prerasla u Fakultet primijenjene fizioterapije, što Institut čini diom Univerziteta Crne Gore, koji ove godine proslavlja 50 godine od svog osnivanja.

Institut je već 75 godina jedini nosilac ponude u zdravstvenom turizmu Crne Gore, na međunarodnom tržištu. Pored ugovora sa državom Norveškom, za rehabilitaciju njihovih pacijenata, koji je jedini te vrste u Crnoj Gori, Institut je prisutan kako u visoko razvijenim zemljama zapadne Evrope (Švedska, Njemačka, Danska), tako i u zemljama regiona i Istočne Evrope (Rusija).

Tabela 1. Broj noćenja pacijenata sa ino-tržišta pre i poslije epidemije izazvane virusom Covid 19.

Rb	Z E M L J A	Ostvareno do 31.12.2019.	% učešća	Ostvareno do 31.12.2021.	% učešća
1.	NORVEŠKA	28,897	30	- 184	1
2.	BOSNA I HERCEGOVINA	13,296	14	7,873	32
3.	SRBIJA	12,327	13	8,612	36
4.	RUSIJA	11,963	13	1,301	5
5.	HOLANDIJA	5,593	6	159	1
6.	ŠVEDSKA	3,053	3	215	1
7.	NJEMAČKA	2,533	3	469	2
8.	DANSKA	2,238	2	549	2
9.	ALBANIJA	1,817	2	506	2
10.	OSTALE ZEMLJE	13,539	14	4,423	18
	UKUPNO:	95,256	100	24,291	100

Cijene koje Institut Igalo postiže na ino-tržištu, zahvaljujući prvenstveno provjerenom visokokvalitetnom medicinskom-rehabilitacionom proizvodu, višestruko su veće od onih na domaćem tržištu, posebno u dijelu koji se odnosi na ugovor sa FZOCCG.

Tabela 2. Broj korisnika-noćenja-prihod u € u okviru Norveškog državnog programa u Institutu

vrsta / godina	2018	2019	2020	2021
Promet	2,877,470	2,881,079	0	0
Realizovana noćenja	27,208	27,275	0	0
Broj korisnika	980	980	0	0
Prosječan boravak po korisniku	28	28	0	0
Prosječna cijena bo.dan	105.76 €	105.63 €	0.00 €	0.00 €

Institut Igalo ostvaruje negativan poslovni saldo u poslovnom odnosu sa FZOCCG, tako da gubitak iz tog ugovora pokriva prihodima sa ino-tržišta.

Dodatno, kriza izazvana epidemijom virusa Covid 19, dovodi Institut do nemogućnosti pokrivanja gubitaka iz posla sa najznačajnijim domaćim partnerom FZOCCG prihodima sa ino-tržišta, što uz presudu za dug prema Jugobanci (dug potiče iz 1986. god), izaziva kumuliranje obaveza prema povjeriocima i aktuelnu krizu u kojoj se Institut nalazi.

Izlaskom iz krize vezane za tekuću likvidnost u Institutu Igalo, te odgovarajućim ulaganjem kroz restrukturiranje kako medicinske opreme tako i smještajnih kapaciteta, stvaraju se uslovi za realizaciju ugovora visoke vrijednosti sa predstavnicima osiguravajućih društava iz visoko razvijenih zemalja EU i Švajcarske, koje već duže vrijeme iskazuju interesovanje za usluge Instituta, uslovljeno odgovarajućim unapređenjem kapaciteta i opreme. Istovremeno, nakon stabilizacije finansijskih prilika može se pristupiti realizaciji projekta rehabilitacije korisnika iz Ukrajine, koji bi bio finansiran iz zainteresovanih međunarodnih fondova. Potpisan je i ugovor visoke vrijednosti za rehabilitaciju libijskih pacijenta, čija realizacija čeka regulisanje odnosa vezanih za viznu politiku. Konačno, nakon unapređenja postojećih kapaciteta izvjesno je da će početi realizacija cjelogodišnjih ugovora sa udruženjima penzionera Austrije, Švajcarske i drugih visokokvalitetnih tržišta tražnje.

Institut je opremljen kadrovski, ali ne i infrastrukturno, barem ne u kapacitetu potrebnom za dalji razvoj ovog važnog segmenta cjelokupne crnogorske ekonomije.

Uvođenjem i poštovanjem ISO standarda, Institut je sposoban da viši nivo kvaliteta usluga postigne, održava i poboljšava, ali su neophodna kapitalna investiciona ulaganja.

Statutom Instituta, definisano je da ovo društvo obavlja sljedeće djelatnosti: djelatnost bolnice, trgovina na malo farmaceutskim proizvodima, hoteli i sličan smještaj, djelatnosti restorana i pokretnih ugostiteljskih objekata, istraživanje i razvoj u ostalim prirodnim i inženjerskim naukama, djelatnost putničkih agencija, djelatnost sportskih objekata i djelatnost fitnes klubova.

S obzirom da je Institut akcionarsko društvo, vlasničku strukturu čini nekoliko činilaca i to: HTP Vile Oliva (27,44%), Investiciono razvojni fond Crne Gore (23,65%), Vlada Crne Gore (19,20%), Fond za zdravstveno osiguranje (10,23%), Zavod za zapošljavanje (3,41%), Valent Pharmaceuticals internet.Ca, USA (1,29 %), ostala pravna lica (3,27%), fizička lica (11,52%).

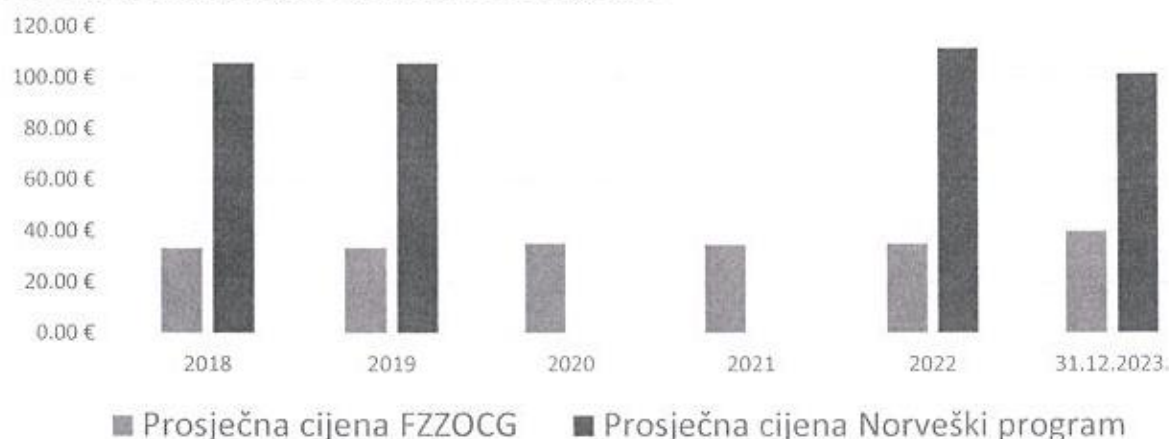
Kada se govori o prostornim resursima Instituta, ukupna površina objekata u vlasništvu Instituta iznosi 88,043.00m², dok površina zemljišta iznosi 229,124.00m², dok je stalno zaposlenih u Institutu 522, od koji je 235 zaposlenih medicinski kadar a njih 287 nemedicinski kadar.

Institut je jedini rehabilitacioni centar u Crnoj Gori koji zbrinjava pacijente sa teritorije cijele države, koji u Institutu prosječno borave 19 dana. Ovi pacijenti se upućuju preko FZO CG i za jedan bolnički dan, koji uključuje preglede ljekara specijalista pet terapija dnevno i pun hotelski pansion FZO CG plaća Institutu cijene prikazane u sledećoj tabeli, dok Institut ovaj dan realno košta više od cca 60.00 €, po aktuelnim cijenama robe i materijala uz zaposlene čije su plate uvećane uskladenjem sa koeficijentima iz Kolektivnog ugovora javnog zdravstva.

Tabela 3. Broj korisnika-noćenja-prihod u € u okviru ugovora Instituta Igalo sa FZO CG

FOND ZZO CG po godinama 2018.-2023.						
vrsta / godina	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Promet	2,918,366	3,327,384	2,388,971	2,487,094	3,253,849	3,629,590
Realizovana noćenja	87,479	99,345	68,069	71,802	92,917	91,352
Broj korisnika	4,554	5,189	3,724	3,794	4,950	5,058
Prosječan boravak po korisniku	19.21	19.15	18.24	18.93	18.77	18.06
Prosječna cijena bo.dan	33.36 €	33.49 €	35.10 €	34.64 €	35.02 €	39.73 €

Grafikon 1. Pregled odnosa prosječne cijene po bolničkom danu državnih programa Crne Gore i Norveške u Institutu Igalo od 2018. do 2022. godine

II STRUKTURA OBAVEZA INSTITUTA ZA FIZIKALNU MEDICINU, REHABILITACIJU I REUMATOLOGIJU „DR SIMO MILOŠEVIĆ“ AD HERCEG NOVI

Tekući račun Instituta blokiran je od 08. decembra 2023. godine, što (pored ostalih dugovanja) uzrokuje i nemogućnost isplate zarada zaposlenih. Ministarstvo rada i socijalnog staranja je 26.4.2024. godine uplatilo reprezentativnoj sindikalnoj organizaciji Instituta iznos od 1,136,000 eura, koja predstavlja urgentnu jednokratnu pomoć za zaposlene.

Pregled obaveza Instituta

Tabela 1: Struktura obaveza Instituta „Dr Simo Milošević“ a.d. Igalo sa spiskom najvećih povjerilaca do 30.04./10.05.2024. godine

Redni broj	Povjerilac	Iznos obaveze	Napomena
1	Jugobanka u stečaju	6,825,000	Stanje 10.05.2024.
1.1	Jugobanka u stečaju	188,581	naplaćeno u 2023.g. i vraćeno Institutu / treba uplatiti ponovo
2	Tužbe zaposlenih	3,898,755	po rezervisanjima od ranije i za 2023. godinu
3	Uprava prihoda /Poreska uprava	3,505,000	poreska potraživanja po reprogramu i doprinosi na zarade do 31.12.2023.g.
4	Uprava prihoda / Poreska uprava	2,000,000	po isplaćenim tužbama zaposlenim u 2022.g. i 2023.g. porezi i doprinosi (koji treba da se obračunaju i uplate)
5	Uprava Prihoda / Poreska uprava	224,251	porez i doprinosi na zarade za januar i februar 2024
6	Uprava Prihoda / Poreska uprava	240,000	porez i doprinosi na zarade za mart i april 2024
7	Dobavljači	3,418,218	(nije uključen -reprogram Vodovod H.Novi)
8	Vodovod i kanalizacija Herceg Novi	257,081	reprogram (još 56 rata, dospijeće rate od 01.06.24 do 01/2029)
9	Investiciono razvojni fond	2,439,437	kredit i kamate (do 02/2028)

10	Addiko banka	729,000	kredit koji je dospio za vraćanje 31.10.2023.g., postupak produženja traje do danas traži se garancija Države, uključene kamate do 30.04.2024. (strpljivo čekaju državnu pomoć)
11	Opština Herceg Novi	1,041,453	porez na nepokretnost do 31.12.2023
12	Opština Herceg Novi	77,201	boravišna taksa do 30.04.2024.g.
13	Opština Herceg Novi	44,500	prirezi porezu do 30.04.2024
15	Privredna komora	25,843	naknade iz zarada do 30.04.2024.g
16	Unija slobodnih sindikata	19,285	naknade iz zarada do 30.04.2024.g
17	Zaposleni (17.1+14.7+17.3+17.4)	1,969,710	zarade i naknade do 30.04.2024.godine
17.1	zaposleni	38,689	obustave na zarade do 05. do 30.11.2023. (dio)
17.2	zaposleni	1,141,021	Neto zarade i naknade 12/2023. do 02/2024.
17.3	zaposleni	385,000	neto zarada za mart 2024.godine
17.4	zaposleni	405,000	neto zarada za april 2024
18	PDV	45,000	do 30.04.2024.godine
UKUPNO (1-16)		26,948,315€	

Pored gore navedenih obaveza u iznosu od 26,948,315 € u poslovnim knjigama se vode i obaveze za:

- rezervisanja za otpremnine zaposlenim u iznosu od 345,708 € (po aktuarskom nalazu iz 2023. god.),
- obaveze prema Projektu CEBIMER u iznosu od 95,371 € (sredstva izdvojena na računu),
- odložene poreske obaveze u iznosu od 6,299,334 € (poreski tretman osnovnih sredstava na kraju 2022. god.)
- primljeni avansi od kupaca u iznosu od 24,314 €
- ostale obaveze u iznosu od 2,417 €.

Tabela 2: Detaljna razrada obaveze prema dobavljačima iz Tabele 1.

Redni broj	Dobavljači	Grad/mjesto	Iznos obaveze na dan 30.04.2024/10.05.2024. (fakture koje su pristigle u Sektoru finansija)
1	Elektroprivreda Crne Gore	Nikšić	1,430,722.00 €
2	Mesopromet	Bijelo Polje	445,679.00 €
3	Vodovod i kanalizacija	Herceg Novi	367,188.00 €
4	MI Goranović	Nikšić	185,593.00 €
5	Katunjanin	Herceg Novi	177,008.00 €
6	Voli trade	Podgorica	125,886.00 €
7	Tekom promet	Podgorica	87,510.00 €
8	Professionals private security	Podgorica	78,652.00 €
9	Mercur sistem u stečaju	Budva	70,137.00 €
10	Čistoća	Herceg Novi	46,559.00 €
11	Škorpion	Herceg Novi	39,810.00 €
12	P.A.M.	Podgorica	30,123.00 €
13	Branko Dex	Herceg Novi	23,922.00 €
14	B one solutions	Podgorica	20,704.00 €
15	Frigo elektro sistem	Nikšić	17,142.00 €
16	Hard diskont Laković	Nikšić	16,834.00 €
17	ONE 1	Podgorica	15,181.00 €
18	Šimšić Montmilk	Danilovgrad	14,362.00 €
19	MLC lift	Herceg Novi	13,731.00 €

20	Pamex	Kotor	12,935.00 €
21	Val Gojković	Herceg Novi	9,917.00 €
22	Blue line	Herceg Novi	9,486.00 €
23	Adv. Lazarević Zoran (do 30.04.2024)	Herceg Novi	9,440.00 €
24	Šljukić	Nikšić	8,987.00 €
25	Nektar natura	Herceg Novi	8,807.00 €
26	Uniprom pekara	Nikšić	8,799.00 €
27	Bašić	Herceg Novi	7,049.00 €
28	Milina	Podgorica	6,489.00 €
29	Gudco	Perast	5,772.00 €
30	Dom zdravlja	Herceg Novi	5,430.00 €
31	Crnogorski telekom	Podgorica	5,388.00 €
32	Totohem	Podgorica	5,187.00 €
33	Ribnica commerce	Podgorica	4,798.00 €
34	Company DAJMI	Herceg Novi	4,765.00 €
35	Superlab	Podgorica	4,698.00 €
36	Adv. Maslovarić Branka (do 31.01.2024)	Herceg Novi	4,200.00 €
37	Montenegroberza	Podgorica	3,630.00 €
38	Profesional development group	Podgorica	3,560.00 €
39	Potrlica	Pljevlja	3,332.00 €
40	Centralno klirinško depozitarno društvo	Podgorica	2,993.00 €
41	E smart	Podgorica	2,827.00 €

42	Institut za javno zdravlje	Podgorica	2,799.00 €
43	Interpharm	Podgorica	2,676.00 €
44	Feroplet	Herceg Novi	2,588.00 €
45	Smart consalting	Podgorica	2,541.00 €
46	Ribnjak	Nikšić	2,466.00 €
47	Grbo MNM	Herceg Novi	2,388.00 €
48	Megatex	Bar	2,333.00 €
49	Komnenić	Herceg Novi	2,185.00 €
50	Uniqa osiguranje	Podgorica	2,171.00 €
51	Mapa internacional	Bijelo Polje	2,135.00 €
52	Komisija za tržište kapitala	Podgorica	2,100.00 €
53	Slavisan	Podgorica	2,060.00 €
56	Ostali dobavljači (86) dug ispod 2000€		47,089.00 €
UKUPNO (1-56) dobavljači domaći i ino			3,418,218 €

III PITANJE DRŽAVNE POMOĆI

AZKK je Rješenjem broj: UPI-01-430/23-79/21 od dana 15.3.2024. godine utvrdila da je državna pomoć koja je nezakonito dodijeljena privrednom subjektu Institut za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju „Dr Simo Milošević“ a.d. Igalo, od strane Ministarstva finansija, po osnovu Ugovora o načinu izmirenja dijela međusobnih obaveza, zaključenog dana 29.09.2023. godine, između Agencije za osiguranje depozita iz Beograda, Republika Srbija, Jugobanka AD Beograd u stečaju i Crne Gore - Ministarstva finansija, neuskladena sa Zakonom o kontroli državne pomoći („Sl. list CG“, br. 12/18). Naloženo je Ministarstvu finansija, da bez odlaganja, a najkasnije u roku od četiri (4) mjeseca od dana prijema tog rješenja, preduzme mjere neophodne za povraćaj neuskladene državne pomoći iz stava I dispozitiva ovog rješenja od privrednog subjekta Institut za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju „Dr Simo Milošević“ a.d. Igalo, u iznosu od 1.366.113,32 eura. Dodatno, naloženo je Ministarstvu finansija, da u roku od dva (2) mjeseca od dana prijema tog rješenja sačini i Agenciji za zaštitu konkurencije dostavi plan povraćaja

neuskladene državne pomoći iz stava i dispozitiva ovog rješenja, sa mjerama i rokovima za njegovu realizaciju ili obavještenje o preduzetim mjerama za povraćaj.

S obzirom na to da ova sredstva nijesu prenijeta Institutu potrebno je da Ministarstvo finansija vodi dalju komunikaciju sa AZZZK i riješi ovo pitanje, kako bi se otklonila smetnja za buduće državne pomoći.

IV DODJELA DRŽAVNE POMOĆI PRIVREDNOM DRUŠTVU U POTEŠKOĆAMA

Privredno društvo je u poteškoćama ako je bez intervencije države gotovo siguran prestanak njegovog poslovanja u kratkoročnom ili dugoročnom periodu. Stoga se smatra da je privredno društvo u poteškoćama ako je ispunjen najmanje jedan od sljedećih uslova:

- a) U slučaju društva sa ograničenom odgovornošću ako je više od polovine njegovog upisanog osnovnog kapitala izgubljeno zbog akumuliranih gubitaka. To se događa kada se odbijanjem akumuliranih gubitaka od rezervi (i svih drugih elemenata koji se generalno smatraju dijelom sopstvenih sredstava društva) dobije negativan kumulativni iznos koji prelazi polovinu upisanog osnovnog kapitala.
- b) U slučaju društva u kojem barem neki članovi imaju neograničenu odgovornost za dug društva: ako je više od polovine njegovog kapitala prikazanog u finansijskim izvještajima društva izgubljeno zbog akumuliranih gubitaka.
- c) Ako je privredno društvo predmet opšteg postupka zbog insolventnosti ili ispunjava kriterijume u skladu sa domaćim pravom da se protiv njega na zahtjev povjerilaca pokrene opšti postupak zbog insolventnosti.
- d) U slučaju privrednog društva koje nije MSP ako je tokom posljednje dvije godine:
  1. Odnos knjigovodstvenog duga prema kapitalu privrednog društva bio veći od 7,5 i
  2. EBITDA koeficijent pokriva kamata privrednog društva bio niži od 1,0.

Privredno društvo koje je u poteškoćama može primiti jedino državnu pomoć za spašavanje i restrukturiranje. Državna pomoć za spašavanje je hitna, jednokratna mjera, koja omogućava da društvo nesmetano funkcioniše dok ne uđe u postupak restrukturiranja. Pomoć za spašavanje se može dodijeliti u iznosu ne većem od mil 10 Eur. U ovaj iznos ne ulazi naknada za usluge od opšteg ekonomskog interesa (Institut može da primi po tom osnovu do mil. 15 Eur svake godine).

V NAKNADA ZA USLUGE OD OPŠTEG EKONOMSKOG INTERESA

ODLUKA EVROPSKE KOMISIJE od 20. decembra 2011. godine o primjeni člana 106 stav 2 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na državne pomoći u obliku naknade za pružanje javnih usluga koje se dodjeljuju određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od ekonomskog interesa (saopštenje pod brojem dokumenta C(2011) 9380) se primjenjuje na državne pomoći u obliku naknade za obavljanje javne usluge koja se dodjeljuje preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa, kako je navedeno u članu 106 stav 2 Ugovora.

U presudi u predmetu Altmark Sud je odlučio da naknada za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa ne predstavlja državnu pomoć u smislu člana 107 Ugovora, pod uslovom da su istovremeno (kumulativno) ispunjena četiri kriterijuma. Prvo, preduzetniku koji prima naknadu, moraju biti povjerene obaveze pružanja javnih usluga, i te obaveze moraju biti jasno određene. Drugo, parametri na osnovu kojih se izračunava naknada, moraju biti utvrđeni unaprijed, na objektivan i transparentan način. Treće, naknada ne smije da premaši iznos neophodan za pokrivanje svih ili dijela troškova koji su nastali prilikom izvršenja obaveze javne usluge, uzimajući u obzir relevantne prihode i razumnu dobit. Konačno, ako u konkretnom slučaju preduzetnik kojem je povjereno izvršenje obaveze pružanja javne usluge, nije izabran na osnovu postupka otvorenog tendera, koji bi omogućio izbor ponuđača koji bi takve usluge mogao da pruži po najpovoljnijim uslovima za društvo, visina potrebne naknade određuje se na osnovu analize troškova koje bi imao tipičan preduzetnik, kojim se dobro upravlja i koji ima odgovarajuća potrebna sredstva.

Bolnice i preduzetnici koji su ovlašćeni za pružanje socijalnih usluga, a kojima su povjereni zadaci koji se odnose na usluge od opšteg ekonomskog interesa, imaju specifične karakteristike koje je potrebno uzeti u obzir. Posebno treba uvažiti činjenicu da, u postojećim ekonomskim uslovima i s obzirom na trenutni stepen razvoja unutrašnjeg tržišta, socijalnim uslugama može biti potreban veći iznos pomoći od onog koji je utvrđen ovom Odlukom, kako bi se nadoknadili troškovi obavljanja javne usluge. Veći iznos naknade za socijalne usluge, dakle, ne stvara nužno veći rizik za tržišnu konkurenciju. Iz tog razloga, preduzetnici kojima je povjereno pružanje obavljanje socijalnih usluga, uključujući one koji pružaju usluge stambenog zbrinjavanja za socijalno ugrožene građane ili socijalne grupe koje se nalaze u nepovoljnijem položaju, koji zbog ograničene platežne moći do stambenog prostora ne mogu doći po tržišnim uslovima, treba takođe da uživaju pravo izuzetka od obaveze prijave koja je predviđena ovom Odlukom, čak i kada primaju viši iznos naknade od definisanog praga iznosa naknade koji je utvrđen ovom Odlukom. Isto treba primjenjivati i na bolnice koje pružaju medicinsku pomoć uključujući, kad je to potrebno, usluge hitne medicinske pomoći i povezane pomoćne usluge koje su neposredno povezane s njihovom osnovnom djelatnosti, naročito u području istraživanja. Kako bi ostvarile pravo na izuzeće od prijave, socijalne usluge treba da budu jasno definisane kao usluge koje ispunjavaju socijalne potrebe u odnosu na zdravstvenu i dugoročnu zaštitu, zaštitu djece, pristup i ponovno uključivanje na tržište rada, socijalne stanove, kao i pomoć za socijalno ugrožene grupe i njihovu socijalnu inkluziju.

Opravdani neto troškovi izračunavaju se kao razlika između troškova koji su nastali u obavljanju usluge od opšteg ekonomskog interesa i prihoda zaradenog od usluge od opšteg ekonomskog interesa, ili pak, kao razlika između neto troškova obavljanja usluge od opšteg ekonomskog interesa i neto troškova ili dobiti od obavljanja usluge koja nije obuhvaćena uslugom od opšteg ekonomskog interesa. Naročito, ako se zbog obaveze obavljanja javne usluge smanjuje prihod (na primjer, zbog regulisanih tarifa), ali pri tom to ne utiče na troškove, neto troškove nastale izvršavanjem obaveze pružanja javne usluge moguće je utvrditi na osnovu umanjenog prihoda. Sa ciljem da se izbjegne neopravdano narušavanje tržišne konkurencije, sve prihode nastale iz usluge od opšteg ekonomskog interesa, drugim riječima, sve prihode koje pružalac usluge ne bi ostvario da mu ta obaveza nije povjerena, treba uzeti u obzir u svrhu računanja iznosa naknade. Ako su predmetnom preduzetniku dodijeljena posebna ili isključiva prava koja se odnose na djelatnosti koje nisu usluge od opšteg ekonomskog interesa, a za koje se dodjeljuje pomoć, i te djelatnosti

ostvaruju dobit veću od razumne dobiti, ili ako preduzetnik uživa druge koristi koje mu dodjeljuje država, isti se, bez obzira na njihovo razvrstavanje u skladu sa članom 107 Ugovora, ubrajaju u prihod predmetnog preduzetnika.

Razumna dobit određuje se kao stopa prinosa na kapital uzimajući u obzir stepen rizika ili nepostojanje rizika. Pojam „stopa prinosa na kapital” ovdje znači internu stopu rentabilnosti preduzetnika koju on ostvaruje na uloženi kapital za cijeli period ovlašćenja.

Dobit koja ne prelazi zbir relevantne stope kamatne zamjene plus 100 baznih poena, ne smatra se nerazumnom dobiti. U ovom kontekstu relevantna stopa kamatne zamjene posmatra se kao primjerena stopa prinosa za nerizična ulaganja. Premija od 100 baznih poena služi, između ostalog, kao kompenzacija za rizik likvidnosti u odnosu na kapital koji je vezan za obavljanje usluge za period trajanja akta o ovlašćenju.

Ova Odluka se primjenjuje na državne pomoći u obliku naknade za obavljanje javne usluge koja se dodjeljuje preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa, kako je navedeno u članu 106 stav 2 Ugovora, a koje su obuhvaćene jednom od sljedećih kategorija:

- a) naknada koja ne prelazi godišnji iznos od 15 miliona EUR za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa u svim područjima, osim saobraćaja i saobraćajne infrastrukture; Ako iznos naknade varira u toku perioda u kojem je povjereno obavljanje javne usluge, godišnji iznos računa se kao prosjek godišnjih iznosa naknade za koje se očekuje da će se ostvariti u toku perioda u kojem je povjerena javna usluga;
- b) naknada za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa od strane bolnica koje pružaju medicinsku pomoć, uključujući, kada je to potrebno, usluge hitne medicinske pomoći; obavljanje povezanih pomoćnih usluga koje su neposredno povezane sa njihovim osnovnim djelatnostima, naročito u području istraživanja, međutim, ne sprečava primjenu ovog stava;
- c) naknada za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa sa ciljem ispunjavanja socijalnih potreba koje se odnose na zdravstvenu i dugoročnu zaštitu, zaštitu djece, pristup i ponovno uključivanje na tržište rada, socijalnu stanogradnju, kao i socijalnu uključenost socijalno ranjivih kategorija stanovništva.

Državne pomoći u obliku naknade za obavljanje javnih usluga koje ispunjavaju uslove utvrđene u ovoj Odluci, usklađene su sa unutrašnjim tržištem i izuzimaju se od obaveze prethodne prijave predviđene članom 108 stavom 3 Ugovora, pod uslovom da su istovremeno usklađene i sa uslovima koji proizlaze iz Ugovora ili iz sektorskog zakonodavstva Unije.

Za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa povjerava se predmetnom preduzetniku na osnovu jednog ili više pravnih akata, o čijem obliku može da odluči svaka država članica. Taj akt ili akti moraju da sadrže, naročito: sadržaj i trajanje obaveza pružanja javne usluge; preduzetnika i, kada je relevantno, određeno državno područje (opseg); vrstu svih isključivih ili posebnih prava koja su tom preduzetniku dodijeljena od strane nadležnog organa; opis mehanizma naknade i parametre za izračunavanje, kontrolu i reviziju naknade; mjere za izbjegavanje i povraćaj moguće prekomjerne naknade; i pozivanje na ovu Odluku.

DE MINIMIS NAKNADA ZA PRUŽANJE USLUGA OD OPŠTEG EKONOMSKOG INTERESA

REGULATIVA KOMISIJE (EU) 2023/2832 od 13. decembra 2023. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na *de minimis* pomoć koja se dodjeljuje privrednim društvima koja pružaju usluge od opšteg ekonomskog interesa

1. Ako mjere pomoći dodjeljene privrednim društvima za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa ispunjavaju uslove propisane ovom Regulativom, smatra se da ne ispunjavaju sve kriterijume navedene u članu 107 stav 1 od Ugovora, pa se samim tim izuzimaju od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stava 3 Ugovora.
2. Ukupan iznos *de minimis* pomoći koja se po državi članici dodjeljuje jednom privrednom društvu koje pruža usluge od opšteg ekonomskog interesa ne smije da prelazi 750,000 EUR tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine.
3. *De minimis* pomoć smatra se dodjeljenom u trenutku kada privredno društvo, u skladu sa odgovarajućim nacionalnim pravnim poretkom stekne zakonsko pravo na primanje pomoći, nezavisno od datuma isplate *de minimis* pomoći privrednom društvu.
4. Gornja granica utvrđena u stavu 2 primjenjuje se bez obzira na oblik *de minimis* pomoći ili na cilj koji se namjerava postići, kao i nezavisno od toga finansira li se pomoć koju dodjeljuje država članica u potpunosti ili djelimično iz sredstava koja su porijeklom iz Unije.
5. Za potrebe gornje granice utvrđene u stavu 2, pomoć se izražava kao bespovratna novčana sredstva. Svi iznosi koji se primjenjuju moraju biti u bruto iznosima tj. iznosi prije bilo kakvog odbitka poreza ili drugih dažbina. Ako se pomoć ne dodjeljuje u obliku bespovratnih sredstava, iznos pomoći jednak je bruto ekvivalentu pomoći.
6. Pomoć koja se isplaćuje u više rata, diskontuje se na vrijednost pomoći u trenutku njene dodjele. Kamatna stopa koja se primjenjuje pri diskontovanju je diskontna kamatna stopa koja se primjenjuje u trenutku dodjele.
7. Ako bi se dodjelom nove *de minimis* pomoći za usluge od opšteg ekonomskog interesa mogla preći odgovarajuća gornja granica iz stava 2, ta nova pomoć ne može imati koristi od ove Regulative.

Kumulacija

1. *De minimis* pomoć, dodijeljena u skladu sa ovom Regulativom, može se kumulirati sa *de minimis* pomoći dodijeljenom u skladu sa drugim *de minimis* regulativama.
2. *De minimis* pomoć dodijeljena u skladu sa ovom Regulativom ne može se kumulirati ni sa kakvom drugom kompenzacijom za istu uslugu od opšteg ekonomskog interesa, bez obzira da li ona predstavlja državnu pomoć ili ne.
3. *De minimis* pomoć dodijeljena u skladu sa ovom Regulativom neće se kumulirati sa državnom pomoći u odnosu na iste opravdane troškove ili sa državnom pomoći za istu mjeru rizičnog finansiranja ako bi takva kumulacija prelazila najveći relevantni intenzitet pomoći ili iznos pomoći koji je za svaki pojedinačni slučaj utvrđen Regulativom o grupnom izuzeću ili odlukom Komisije. *De minimis* pomoć koja nije dodijeljena za određene opravdane troškove ili se ne može pripisati takvim troškovima, može se kumulirati sa

drugom državnom pomoći dodjeljenom na osnovu Regulative o grupnom izuzeću ili odlukom Komisije.

FZOCG PACIJETI ZAKLJUČAK:

I Institut prima pacijente iz redovnog zdravstvenog osiguranja po prosječnoj cijeni od cca 44 Eur, dok Institut dan pacijenta košta cca 60 Eur. Gubici koji nastaju zbog manje cijene koju Institutu plaća FZOCG pokrivaju se iz prihoda ostvarenih od pružanja usluga koje Institut naplaćuje po tržišnim cijenama. Ovaj način poslovanja Instituta onemogućava investiciona ulaganja, pa čak ni pokrivanje operativnih troškova.

Predlog rješenja:

a) Potpisati aneks ugovora sa FZOCG i korigovati cijenu bolničkog dana u Institutu. Na ovu cijenu dodati i "pravičnu nagradu (zaradu) pružaocu usluga" ili

b) Organizovati Institut kao dvije potpuno odvojene cjeline: pacijenti FZOCG i komercijalni pacijenti. Organizacioni dio Instituta koji zbrinjava FZOCG pacijente uvesti u sistem državnih bolnica (po modelu bolnice Meljine) i na identičan način kao i sve druge državne bolnice, KC i DZ urediti poslovanje i finansiranje ovog dijela Instituta. Drugi (komercijalni) dio opredijeliti za bavljenje zdravstvenim turizmom.

Rok: Moguće odmah, radi se o naknadi koja nije predmet ocjene AZZK. FZOCG i Institut kroz aneks ugovora uređuju svoj interni odnos i utvrđuju cijenu za bolnički dan pacijenta.

Dodatno, takođe u roku "odmah" moguća je dodjela do 750,000 Eur u vidu de minimis naknade za usluge od opšteg ekonomskog interesa, što bi omogućilo trenutnu podršku Institutu i funkcionisanje dok se ne pripremi i od strane AZZK ne odobri Plan spašavanja Instituta.

Cijena usluge prema korisnicima FZO treba da bude korigovana tako da pokrije realne troškove i omogući "pravičnu i očekivanu zaradu" Institutu. Detaljnije će biti moguće precizirati tek onda kada se Vlada CG opredijeli za koncept daljeg rada Instituta. Da li će, eventualno, kao u slučaju Bolnice Meljine, dio Instituta koji zbrinjava FZOCG pacijente uvesti u sistem državnih bolnica, ili će taj dio Instituta odvojiti od komercijalnog dijela Instituta, pitanja su koja treba riješiti upravo kroz postupak restrukturiranja, a o čemu Vlada prethodno treba da zauzme stav.

SPAŠAVANJE I RESTRUKTURIRANJE INSTITUTA

Prema podacima iz Strategije pametne specijalizacije 2019 – 2024. godine, cilj Programa „Održivi i zdravstveni turizam“ je modernizacija i unapređenje Instituta "dr Simo Milošević", radi njegove revitalizacije u vodeći centar za medicinsku rehabilitaciju i fizikalnu terapiju oboljenja koštano-mišićnog sistema u regionu i Evropi. Institut ima 70 godina tradicije, bio je prepoznat kao vodeća institucija za „izvozno orijentisan“ cjelogodišnji zdravstveni turizam prema visokoplatežnim emitivnim tržištima, čiju poziciju je neophodno vratiti i osnažiti. Poštujući najsavremenije standarde medicinskih i turističkih usluga, Institut treba da:

- obezbijedi pružanje svih vrsta visokospecijalizovanih medicinskih tretmana oboljenja koštano-mišićnog sistema (ortopedija, reumatologija, neurohirurgija, sportska medicina i sl.);
- prevencija i rehabilitacija pacijenata sa koštano-mišićnim oboljenjima (fizioterapija, akupunktura, kiropraktika i sl.);
- vrši istraživanja i unapređenja medicinskih i rehabilitacionih tretmana kod oboljenja koštano-mišićnog sistema, uključujući razvoj biomehanike (protetika, bio-robotika i egzoskeleti) i primjenu nanotehnologije.

Navedeno podrazumijeva osim nesmetanog operativnog funkcionisanja, investiciona ulaganja u Institut (novi aparati i trendovi u ovoj vrsti zdravstvenog turizma, usavršavanje i edukovanje kadra.....).

S obzirom na činjenicu da je Institut pravno lice u poteškoćama, svaka mjera državne pomoći, može se realizovati isključivo po Smjernicama o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje nefinansijskih privrednih društava u poteškoćama (2014/C 249/01).

Pomoć za spašavanje je po prirodi hitna i privremena pomoć. Takva privremena podrška trebalo bi da mu omogući vrijeme za analizu okolnosti koje su dovele do poteškoća i za razvoj odgovarajućeg plana za rješavanje tih poteškoća (Plan restrukturiranja).

Pomoć za spašavanje

Da bi Agencija odobrila pomoć za spašavanje, moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:

1. (a) mora se sastojati od privremene podrške za likvidnost u obliku garancija za zajam ili zajmova;
2. (b) finansijski troškovi zajma ili u slučaju garancija za zajam ukupni finansijski troškovi zajma obezbijedenog garancijom, uključujući kamatnu stopu zajma i premiju za garanciju, moraju biti u skladu sa tačkom 56;
3. (c) osim ako je drukčije utvrđeno u dolje navedenoj tački (d), svaki zajam mora se otplatiti i svaka garancija mora prestati da važi najkasnije šest mjeseci nakon isplate prve rate korisniku;
4. (d) države članice moraju se obavezati da će Komisiji, najkasnije šest mjeseci nakon odobravanja mjere pomoći za spašavanje ili u slučaju pomoći koja nije prijavljena najkasnije šest mjeseci nakon isplate prve rate korisniku, dostaviti;
5. (e) dokaz da je zajam u cjelosti otplaćen i/ili da je garancija istekla; ili nakon dostavljanja plana restrukturiranja, odobrenje pomoći za spašavanje automatski se produžava sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o planu restrukturiranja, osim ukoliko Komisija odluči da takvo produženje nije opravdano ili da ga treba ograničiti vremenski ili u području primjene; kada se utvrdi i počne sprovoditi plan restrukturiranja za koji je zatražena pomoć, sva dodatna pomoć smatra se da predstavlja pomoć za restrukturiranje; ili
6. (f) plan likvidacije u kojem su obrazloženi koraci koji vode ka likvidaciji korisnika u razumnom vremenskom roku bez dodatne pomoći.

7. Pomoć za spašavanje ne smije se koristiti za finansiranje strukturnih mjera kao što je preuzimanje značajnih poslovnih jedinica ili imovine, osim ukoliko su potrebne za opstanak korisnika tokom perioda spašavanja.

Visina naknade koju je korisnik obavezan da plati za pomoć za spašavanje trebalo bi da odražava osnovnu kreditnu sposobnost korisnika, ne uzimajući u obzir trenutne efekte poteškoća sa likvidnošću i državne podrške, i trebalo bi da pruži podsticaj korisniku da što prije otplati pomoć. Komisija će stoga zahtijevati da naknada bude utvrđena po stopi koja nije niža od referentne stope utvrđene u Saopštenju o referentnoj stopi za oslabljena privredna društva sa uobičajenim stepenom kolateralizacije (trenutno jednogodišnja stopa IBOR uvećana za 400 baznih poena) i da se poveća za najmanje 50 baznih poena za pomoć za spašavanje čije se odobrenje produžava.

Pomoć za spašavanje mora biti ograničena na iznos koji je potreban da korisnik može i dalje da posluje tokom šest mjeseci. Prilikom utvrđivanja tog iznosa u obzir se uzima rezultat dobijen sljedećom formulom:

Formula za izračunavanje najvećeg iznosa pomoći za spašavanje ili privremene podrške za restrukturiranje za šestomjesečni period se zasniva na rezultatima poslovanja korisnika (EBIT, dobit prije kamata i poreza) ostvarenim u godini prije dodjele/prijave pomoći (označeno sa „t1”). Tom iznosu ponovo se dodaje amortizacija. Od ukupnog iznosa se zatim moraju oduzeti promjene obrtnog kapitala. Promjene obrtnog kapitala izračunavaju se kao promjena u razlici između tekuće imovine i tekućih obaveza za posljednje zaključene računovodstvene periode. Isto tako potrebno je jasno navesti sva rezervisanja na nivou rezultata poslovanja, a rezultat ne bi smio da uključuje takva rezervisanja.

Cilj formule je da se procijeni negativni novčani tok iz poslovanja korisnika u godini koja prethodi zahtjevu za pomoć (ili prije dodjele pomoći u slučaju neprijavljene pomoći). Polovina tog iznosa trebalo bi da bude dovoljna za opstanak poslovanja korisnika u šestomjesečnom periodu. Stoga se za potrebe tačke 60 rezultat dobijen formulom mora podijeliti sa dva.

Ova formula može se primijeniti samo ako je dobijeni rezultat negativan iznos. Ako je dobijeni rezultat pozitivan, potrebno je dostaviti detaljno objašnjenje kojim se dokazuje da je korisnik privredno društvo u poteškoćama.

$$\frac{EBIT_t + depreciation_t - (working\ capital_t - working\ capital_{t-1})}{2}$$

PLAN SPAŠAVANJA - obavezni elementi, preporuke sa stanovišta državne pomoći

Okvirni prijedlog sadržaja plana spašavanja, radi kreiranja budućeg plana restrukturiranja, sve u skladu sa Smjernicama za pomoć preduzećima u poteškoćama.

A. Analiza poslovanja

1. Pravni i vlasnički status

1.1. Pravni status - datum i pravni osnov osnivanja, izvod iz sudskog registra, predmet poslovanja,

1.2. Struktura vlasništva u osnovnom kapitalu

- navesti imena vlasnika, njihov postotni udio u sadašnjem osnovnom kapitalu, a ako se radi o dioničkom društvu, navesti ukupan broj dionica i njihovu nominalnu vrijednost
- fizičke osobe koje u strukturi osnovnog kapitala imaju manje od 1% navesti skupno
- ukoliko je došlo do promjene osnovnog kapitala (visina ili udio u vlasništvu) unazad tri godine, potrebno je to posebno iskazati,

1.3. Povezana društva - postotak udjela u osnovnom kapitalu kod drugih preduzetnika, ukoliko je on veći od 10% i djelatnosti tih preduzetnika,

1.4. Podaci o sudskim postupcima koji imaju ili bi mogli imati utjecaj na poslovanje preduzetnika

2. Finansijski izvještaji za tri godine koje prethode tekućoj godini

- Račun dobitka i gubitka, Bilans, Bilješke uz finansijske izvještaje, Novčani tokovi, - izvjestaj revizije,
- objašnjenje pojedinih stavka Bilanca – dobiti i gubitka, Novčani tokovi za protekla razdoblja, na kojima je došlo do značajnijeg odstupanja odnosno promijena od prethodnog stanja.

3. Proizvodni program

- ostvareni promet proizvoda/grupe proizvoda u naturalnim i finansijskim veličinama za razdoblje od tri godine

4. Svojstva i karakteristike proizvodnih postrojenja i opreme

- opis kapaciteta postrojenja i opreme, te procjena njihovog tehničkog stanja.

5. Uticaj poslovanja preduzetnika na okolinu

- opis uticaja na okolinu (smještaj preduzetnika, moguća buka i vibracije, zagađenje vazduha, učinak korištenja vode, zagađenje vode, stvaranje i uklanjanje otpada, zagađenje tla i njegovo čišćenje).

6. Organizaciona struktura

- prikazati unazad tri godine broj zaposlenih prema kvalifikacijskoj strukturi, iznos prosječne godišnje bruto i neto zarade po zaposlenom,
- da li postoje programi usavršavanja i osposobljavanja zaposlenih.

7. Finansiranje

- dosadašnji dugoročni i kratkoročni izvori finansiranja i pod kojim uslovima se preduzetnik zaduživao (naziv povjerioca, iznos, kamatna stopa, rok, anuitet, dan osiguranja plaćanja).

8. Državne pomoći, u smislu člana 2 Zakona o kontroli državne pomoći („Službeni list CG“, broj 12/18)

- odobrene državne pomoći od 2020. godine (namjena, iznos i instrument - subvencija, otpis duga, sanacija i restrukturiranje, oprosta duga, razne povlastice, vladine garancije i pomoći, otpis poreskih davanja itd.). Napomena: navesti samo pomoći date za finansiranje djelatnosti na tržištu. Pomoć sindikatu Instituta nije državna pomoć, jer Sindikat nije učesnik na tržištu, samim tim nije korisnik državne pomoći, u smislu člana 3 Zakona o kontroli državne pomoći

9. Analiza tržišta za tri godine koje prethode tekućoj godini

- ocjena tržišta (domaćeg i stranog) nabavke i prodaje po osnovnim proizvodima ili grupama proizvoda, - popis prvih 10 dobavljača i kupaca s iznosima,
- opis trendova koji vladaju na tržištu određenih proizvoda po kategorijama,
- izvozni potencijal i postojeći problemi vezani za izvoz,
- konkurentnost (navesti konkurenciju, te tržišni udio preduzetnika i svakog od konkurenata).

10. SWOT analiza (prije spašavanja i planiranog restrukturiranja)

B. Program spašavanja i konsolidacije preduzetnika

(obuhvatiti razdoblje spašavanja i plan za narednih 6 mjeseci, dok traje izrada plana restrukturiranja)

1. Strateški ciljevi preduzetnika

- ukratko opisati koji su osnovni i strateški ciljevi preduzetnika, a koji bi bili ostvarivi nakon razdoblja spašavanja, odn. restrukturiranja i konsolidacije,

2. Plan prodaje proizvoda

- plan proizvodnje i prodaje za svaki proizvod/grupu proizvoda (naročito prikazati količinu prodaje, prodajne cijene, ostvareni prihod, kupce) što treba biti u skladu s predviđenim kretanjem na tržištu, strateškim ciljevima preduzetnika i investicionim programom,

- što sve treba preduzeti za postizanje planiranih prihoda (osigurati obrtni kapital, investicije, reprogramiranje obveza, itd.).
3. Plan nabave sirovina/proizvoda vezanih za ostvarenje plana proizvodnje/prodaje
    - količine, nabavne cijene, dobavljači, problemi vezani za nabavu.
  4. Plan proizvodnih/prodajnih kapaciteta
    - plan promjena u proizvodnim/prodajnim kapacitetima za konkretne proizvode ili grupe proizvoda sukladno planu spašavanja,
    - započeti unapredenje kvaliteta proizvoda i modernizacije kapaciteta (prikazati buduće programe u u poređenju sa postojećim programima),
    - procjena finansijskih troškova vezanih za potrebne buduće investicije,
    - prikazati izvore sredstava za potrebne investicije kroz javna sredstva (očekivanu državnu pomoć u iznosu do mil 10 Eur).
  5. Program zaštite okoline- kratkotrajne mjere, sa akcentom na buduću plan restrukturiranja, koji će dati potrebne investicije u zaštitu okoline, njihov ekološki učinak i potrebna finansijska sredstva.
  6. Plan i program budućeg restrukturiranja vlasništva i organizacione strukture
    - prikazati opravdanost i efekte promjena u vlasništvu i organizaciji te strukturu vlasništva nakon spašavanja, odn. nakon restrukturiranja,
    - plan privatizacije i prodaje imovine, ukoliko je primjenljivo i željeno? Ili, barem prikazati mogućnosti i pozvati vlasnike da o tome odluče.
  7. Plan broja i strukture zaposlenih
    - navesti razloge i novčane iznose koji se odnose na (eventualno) smanjenje broja zaposlenih, - na koji način će se smanjenje broja zaposlenih odraziti na održivost. Ili, da li je potrebno, povećati broj zaposlenih?
  8. Dati konture (obrise) finansijskih planova za vrijeme restrukturiranja i 2 godine nakon restrukturiranja
    - Račun dobiti i gubitka, Bilanse, Novčane tokove (prikazati u tabeli da se vide trendovi),
    - posebno opisati na kojim se pozicijama očekuje smanjenje/povećanje troškova i kakav to efekt ima na buduće poslovanje preduzetnika,
    - navesti izvore finansiranja i iznose potrebne za ostvarenje navedenih planova.
  9. Državna pomoć
    - potrebna minimalna državna pomoć za spašavanje (poželjan instrument državne pomoći (da li preduzetniku najviše odgovara: subvencija, kredit po povoljnijim uslovima, državna

garancija, oprost ili otpis duga...?), za šta će se državna pomoć koristiti, potreban iznos, period u kome bi se sproveo program spašavanja.

10. SWOT analiza nakon spašavanja (procjena)

11. Plan radnji za spašavanje

- detaljni vremenski raspored aktivnosti u okviru cjelokupnog plana spašavanja preduzetnika.

Pomoć za restrukturiranje

Pomoć za restrukturiranje često uključuje trajniju pomoć i njome se mora ponovo uspostaviti dugoročna održivost korisnika na osnovu izvodljivog, koherentnog i dalekosežnog plana restrukturiranja, omogućavajući istovremeno adekvatan sopstveni doprinos i raspodjelu tereta i ograničavajući potencijalno narušavanje konkurencije.

Iznos i intenzitet pomoći za restrukturiranje treba ograničiti na strogi minimum koji, imajući u vidu postojeća finansijska sredstva korisnika, njegovih akcionara ili poslovne grupe kojoj pripada, omogućava da se sprovede restrukturiranje. Mora se naročito obezbijediti dovoljan nivo sopstvenog doprinosa troškovima restrukturiranja i raspodjele tereta, pri tom u obzir se uzima svaka prethodno dodijeljena pomoć za spašavanje.

Sopstveni doprinos

Za troškove restrukturiranja zahtijeva se znatan doprinos iz sopstvenih sredstava korisnika pomoći, njegovih akcionara ili povjerilaca ili poslovne grupe kojoj pripada ili novih ulagača. Takav sopstveni doprinos trebalo bi u smislu efekata na solventnost ili likvidnost korisnika po pravilu da bude uporediv sa dodijeljenom pomoći. Ako na primjer pomoć koja će se dodijeliti jača vlasnički kapital korisnika, sopstveni doprinos trebalo bi na sličan način da sadrži mjere kojima se jača vlasnički kapital, kao što su prikupljanje svježeg vlasničkog kapitala od postojećih akcionara, otpis postojećeg duga i kapitalnih obveznica ili konverzija postojećeg duga u kapital, ili prikupljanje novog spoljnog kapitala po tržišnim uslovima.

Doprinosi moraju biti konkretni, tj. stvarni, isključujući očekivane buduće dobiti kao što je novčani tok, i moraju biti što veći. Doprinos države ili javnog preduzeća može se uzeti u obzir samo ukoliko ne uključuje pomoć. To bi mogao biti slučaj, naročito, ukoliko doprinos obezbjeđuje subjekt koji je nezavisan od organa koji dodjeljuje pomoć (kao što je banka u vlasništvu države ili javno holding društvo) i koji donosi odluku o ulaganju na osnovu sopstvenih komercijalnih interesa.

Sopstveni doprinos obično se smatra adekvatnim ako iznosi najmanje 50% troškova restrukturiranja. U izuzetnim okolnostima i u slučajevima posebnih problema, koje država članica mora dokazati, Komisija može prihvatiti doprinos koji je manji od 50% troškova restrukturiranja, pod uslovom da je iznos tog doprinosa i dalje znatan.

Raspodjela tereta

Ako se državna podrška dodjeljuje u obliku kojim se jača vlasnički kapital korisnika, na primjer kada država dodjeljuje bespovratna sredstva, ubrizgava kapital ili otpisuje dug, dejstvo toga može biti da se akcionari i podređeni povjerioci štite od posljedica sopstvene odluke da izvrše ulaganje u korisnika. To može stvoriti moralni hazard i narušiti tržišnu disciplinu. Iz tog razloga pomoć za pokrivanje gubitaka treba dodjeljivati samo pod uslovima koji uključuju odgovarajuću raspodjelu tereta između postojećih ulagača.

Odgovarajuća raspodjela tereta po pravilu znači da postojeći akcionari, i po potrebi, podređeni povjerioci moraju u potpunosti preuzeti gubitke. Podređeni povjerioci trebalo bi da doprinesu preuzimanju gubitaka ili konverzijom u kapital ili otpisom glavnice odgovarajućih instrumenata. Stoga bi do intervencije države trebalo da dođe tek nakon što se svi gubici uzmu u obzir i pripisuju se postojećim akcionarima i imaocima podređenog duga. U svakom slučaju tokom perioda restrukturiranja trebalo bi spriječiti novčane odlive korisnika prema imaocima vlasničkog kapitala ili podređenog duga u mjeri u kojoj je to zakonski moguće, osim ako bi to nesrazmjerno uticalo na one koji su ubrizgali svježi kapital.

Odgovarajuća raspodjela tereta znači i da bi svaku državnu pomoć kojom se jača vlasnički kapital korisnika trebalo dodjeljivati pod uslovima koji državi obezbjeđuju razumni udio u budućem prihodnom povećanju vrijednosti korisnika, imajući u vidu iznos ubrizganog državnog kapitala u porednju sa preostalim iznosom kapitala društva nakon što se uzmu u obzir gubici.

Kako bi se smanjili moralni hazard, podsticaji za prekomjerno preuzimanje rizika i potencijalno narušavanje konkurencije, pomoć privrednim društvima u poteškoćama treba dodjeljivati samo za jedan postupak restrukturiranja. To se naziva načelom jednokratnosti pomoći.

Prilikom dodjele pomoći za restrukturiranje moraju se preduzeti mjere kojima se ograničava narušavanje konkurencije kako bi se štetni efekti na uslove trgovanja sveli na najmanju moguću mjeru i kako bi pozitivni efekti premašili štetne. Agencija ocjenjuje odgovarajući oblik i obim takvih mjera.

Na osnovu ocjene u skladu sa kriterijumima za odmjeravanje mjera kojima se ograničava narušavanje konkurencije, od privrednih društava koja koriste pomoć za restrukturiranje može se zatražiti da prodaju imovinu ili smanje kapacitet ili prisustvo na tržištu. Prodaju imovine radi ograničavanja narušavanja konkurencije trebalo bi sprovesti bez neopravdanog odlaganja, uzimajući u obzir vrstu imovine koja se prodaje i sve prepreke njenoj prodaji, a u svakom slučaju prije kraja sprovođenja plana restrukturiranja.

Prodaja imovine, otpis dugova i napuštanje djelatnosti koje ostvaruju gubitke, koji bi u svakom slučaju bili potrebni da bi se ponovo uspostavila održivost, u načelu se ne smatraju dovoljnim za rješavanje narušavanja konkurencije, već se, kao ustupak konkurenciji traži i napuštanje jednog (manjeg) dijela isplative djelatnosti.

Cilj mjera ponašanja je da se obezbijedi da se pomoć koristi samo za finansiranje ponovnog uspostavljanja dugoročne održivosti i da se ne zloupotrebljava kako bi se produžili ozbiljni i trajni poremećaji strukture tržišta ili kako bi se korisnik zaštitio od zdrave konkurencije.

Sljedeće mjere ponašanja moraju se primjenjivati u svim slučajevima da bi se izbjeglo slabljenje dejstva strukturnih mjera i po pravilu bi ih trebalo sprovoditi u isto vrijeme kada i plan restrukturiranja:

- a) od korisnika treba zahtijevati da se tokom restrukturiranja suzdrže od sticanja akcija u privrednim društvima, osim kada je to nužno da bi se obezbijedila dugoročna održivost korisnika.
- b) od korisnika treba zahtijevati da prilikom stavljanja na tržište svojih proizvoda i usluga ne razglase državnu pomoć kao konkurentnu prednost.

U izuzetnim okolnostima od korisnika će se možda morati zahtijevati da se suzdrže od poslovnog ponašanja čiji je cilj brzi rast njihovog tržišnog udjela koji se odnosi na posebne proizvode ili geografska tržišta nuđenjem uslova (na primjer u pogledu cijena ili drugih komercijalnih uslova) koje konkurenti koji ne primaju državnu pomoć ne mogu ponuditi.

Mjerama kojima se ograničava narušavanje konkurencije trebalo bi da se rješavaju i problemi moralnog hazarda i moguća narušavanja tržišta na kojima korisnik posluje. Obim tih mjera zavisiće od nekoliko činilaca, kao što su naročito: obim i priroda pomoći i uslovi i okolnosti pod kojima je pomoć dodijeljena; veličina i relativna važnost korisnika na tržištu i karakteristike predmetnog tržišta; i obim preostalih problema moralnog hazarda nakon primjene mjera sopstvenog doprinosa i raspodjele tereta.

Komisija će naročito razmotriti obim, kada je to primjereno na osnovu približnih vrijednosti, i prirodu pomoći kako u apsolutnim vrijednostima tako i u odnosu na imovinu korisnika i veličinu cjelokupnog tržišta.

Komisija će ocijeniti veličinu i relativnu važnost korisnika na njegovom tržištu ili tržištima i prije i poslije restrukturiranja, kako bi procijenila vjerovatne efekte pomoći na ta tržišta u odnosu na vjerovatni ishod u slučaju izostanka državne pomoći. Mjere se prilagodavaju karakteristikama tržišta kako bi se obezbijedilo očuvanje efikasne konkurencije.

Što se tiče zabrinutosti u pogledu moralnog hazarda, Komisija će ocjenjivati i stepen sopstvenog doprinosa i raspodjele tereta. Stepovima sopstvenog doprinosa i raspodjele tereta, može se ograničavanjem iznosa pomoći i moralnog hazarda, smanjiti potrebni obim mjera kojima se ograničava narušavanje konkurencije.

Budući da se aktivnostima restrukturiranja može narušiti unutrašnje tržište, mjere kojima se ograničava narušavanje konkurencije i koje pomažu da se obezbijedi da nacionalna tržišta ostanu otvorena i konkurentna razmatraće se na pozitivan način.

Mjere kojima se ograničava narušavanje konkurencije ne bi trebalo da ugrožavaju izgleda za ponovno uspostavljanje održivosti korisnika, što može biti slučaj ako je sprovođenje mjere vrlo

skupo ili ako bi se, u izuzetnim slučajevima koje odnosna država članica valjano potkrijepi, tom mjerom smanjila aktivnost korisnika do te mjere da bi bilo ugroženo ponovno uspostavljanje njegove održivosti, niti bi takve mjere trebalo sprovoditi na štetu potrošača i konkurencije. Pomoć za pokriće socijalnih troškova restrukturiranja mora biti jasno određena u planu restrukturiranja jer se pomoć za socijalne mjere isključivo u korist viška zaposlenih ne uzima u obzir prilikom utvrđivanja obima mjera kojima se ograničava narušavanje konkurencije. U zajedničkom interesu Komisija će obezbijediti da su, u okviru plana restrukturiranja, socijalni efekti restrukturiranja u državama članicama, osim države članice koja pomoć dodjeljuje, što manji.

Ako je privrednom društvu u poteškoćama prethodno dodijeljena nezakonita pomoć u odnosu na koju je Komisija donijela negativnu odluku koja sadrži nalog za povraćaj, i ako povraćaj nije izvršen, prilikom ocjenjivanja bilo koje pomoći koja se u skladu sa ovim smjernicama dodjeljuje istom privrednom društvu u obzir će se uzeti, kao prvo, kumulativni efekat stare i nove pomoći i, kao drugo, činjenica da stara pomoć nije vraćena. Zbog ovoga je neophodno da se Ministarstvo finansija odmah obrati AZZK i rješava situaciju u vezi sa nalogom za povraćaj.

POMOĆ PRUŽAOCIMA USLUGA OD OPŠTEG EKONOMSKOG INTERESA U POTEŠKOĆAMA

Prilikom ocjenjivanja državne pomoći pružiocima usluga od opšteg ekonomskog interesa u poteškoćama Komisija uzima u obzir posebnu prirodu usluga od opšteg ekonomskog interesa, a naročito potrebu da se obezbijedi kontinuitet pružanja usluga.

Pružaoци usluga od opšteg ekonomskog interesa mogu zatražiti državnu pomoć da bi mogli nastaviti pružati usluge od opšteg ekonomskog interesa pod uslovima koji su u skladu sa njihovom dugoročnom održivošću. Za potrebe tačke 47 ponovno uspostavljanje dugoročne održivosti može se stoga zasnivati naročito na pretpostavci da će svaka državna pomoć koja ispunjava uslove spojivosti iz Okvira o uslugama od opšteg ekonomskog interesa, Odluke o uslugama od opšteg ekonomskog interesa, Regulative (EZ) br. 1370/2007 Parlamenta i Savjeta, Regulative (EZ) br. 1008/2008 Parlamenta i Savjeta i Smjernica za vazduhoplovni sektor ili Regulative Savjeta (EEZ) br. 3577/92 i Smjernica za pomorski saobraćaj i dalje biti dostupna tokom cijelog perioda trajanja povjerenih obaveza preuzetih prije ili tokom postupka restrukturiranja.

Prilikom ocjenjivanja pomoći pružiocima usluga od opšteg ekonomskog interesa koji su u poteškoćama na osnovu ovih smjernica, Komisija uzima u obzir svaku državnu pomoć koju je primio dotični pružalac, uključujući i svaku kompenzaciju za obaveze pružanja javne usluge. Međutim, budući da pružaoци usluga od opšteg ekonomskog interesa veliki dio svojih redovnih prihoda mogu ostvarivati iz kompenzacije za javne usluge, ukupni iznos pomoći utvdene na ovaj način može biti veoma veliki u odnosu na veličinu korisnika i tako se državi mogu pripisati nesrazmjerno veliki troškovi u vezi sa restrukturiranjem korisnika. Prilikom utvrđivanja sopstvenog doprinosa Komisija će stoga zanemariti svaku kompenzaciju za javnu uslugu koja ispunjava zahtjeve spojivosti iz Okvira o uslugama od opšteg ekonomskog interesa, Odluke o uslugama od opšteg ekonomskog interesa ili Regulative (EZ) br. 1370/2007 ili Regulative (EZ) br. 1008/2008 i Smjernica za vazduhoplovni sektor ili Regulative Savjeta (EEZ) br. 3577/92 i Smjernica za pomorski saobraćaj.

Ukoliko je imovina potrebna za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa, moguće je da nije izvodljivo zahtijevati prodaju te imovine mjerama kojima se ograničava narušavanje konkurencija. U takvim slučajevima Komisija može zahtijevati preduzimanje alternativnih mjera kako bi se obezbijedilo da se konkurencija ne narušava u mjeri koja je suprotna zajedničkom interesu, naročito što bržim uvđenjem poštene konkurencije u vezi sa predmetnim uslugama od opšteg ekonomskog interesa.

Ukoliko pružalac usluga od opšteg ekonomskog interesa ne može da ispuni uslove iz ovih smjernica, predmetna pomoć ne može se smatrati spojivom. Mđutim, u takvim slučajevima Komisija može odobriti isplatu pomoći koja je potrebna da se obezbijedi kontinuitet pružanja usluga od opšteg ekonomskog interesa dok se pružanje te usluge ne povjeri novom pružaocu. Komisija će odobriti pomoć samo ako odnosna država članica objektivno dokaže da je pomoć strogo ograničena na iznos i trajanje koji su potrebni da se pružanje usluge povjeri novom pružaocu.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA ZA SPAŠAVANJE I RESTRUKTURIRANJE INSTITUTA IGALO A.D.

Postupak spašavanja je brza i jednokratna pomoć, u trajanju ne dužem od šest mjeseci, u iznosu do mil 10 eura, radi prevazilaženja perioda do restrukturiranja. Plan spašavanja je osnova za izradu Plana restrukturiranja, tako da, već u toj fazi, treba imati viziju budućeg plana restrukturiranja.

Postupak restrukturiranja traje do tri godine, s tim što praćenje i izvještavanje AZZK traje do pet godina. Plan restrukturiranja (koji se izrađuje i do šest mjeseci) podrazumijeva jasan vlasnički odnos i spremnost svih akcionara da se ude u ovaj postupak. Pomoć za restrukturiranje se, sa stanovišta državne pomoći, smatra najrazornijom po konkurenciju, pa je iz tog razloga, ovu pomoć moguće dodijeliti samo jednom u deset godina. Izuzetno je važno utvrditi tačan iznos sredstava potrebnih za restrukturiranje, jer eventualne, buduće finansijske poteškoće Instituta, isključuju mogućnost bilo kakve dodjele državne pomoći, sve do isteka roka od deset godina.

Država (i ostali akcionari – dakle, svi vlasnici) će moći da učestvuju u troškovima restrukturiranja u ukupnom iznosu ne većem od 50%. Ostali dio se obazbjedjuje na tržištu kapitala (što je često nerealno, jer sama činjenica da se radi u privrednom društvu u poteškoćama sprečava komercijalne banke da odobre kredit). Jedna od mogućnosti je da Institut prodajom sopstvene imovine obezbijedi učešće u troškovima restrukturiranja. U praksi je čest slučaj da se pojavi investitor. Dozvoljeno je sve što isključuje elemente državne pomoći, ali je izuzetno važno znati ko i u kolikom iznosu učestvuje u troškovima restrukturiranja, jer nije moguće započeti izradu plana restrukturiranja, dok se ne obezbijedi kapital, ili investitor.

Restrukturiranje predviđa gašenje i/ili prodaju djelova koji dovode do gubitka, mada se zaključuje da finansijske poteškoće proizilaze iz nerealno niske cijene po kojoj Institut zbrinjava pacijente iz redovnog zdravstvenog osiguranja, a ne zbog toga što neki djelovi Instituta posluju negativno.

Prodaja imovine, otpis dugova i napuštanje djelatnosti koje ostvaruju gubitke, koji bi u svakom slučaju bili potrebni da bi se ponovo uspostavila održivost, u načelu se ne smatraju dovoljnim za

rješavanje narušavanja konkurencije, već se, kao ustupak konkurenciji traži i napuštanje jednog (manjeg) dijela isplative djelatnosti.